

UJABB ADALÉKOK A KÖZÉPKORI MAGYAR HADJÁRATOKHOZ.

I.

A HUSZITA HADJÁRATOKHOZ.

Husz Jánost 1415-ben megégették, de a máglyájáról felszállt lángok az ő halálával el nem aludtak; átsaptak elemi erővel a szomszédos országokba, feldúlták az ott lakó népek anyagi jólétét, megzavarták a vallási békét: szülték a sok évi huszita háborúkat.

Azon körülménynek, hogy Zsigmond magyar király akkor egyuttal Csehország királya s német császár is volt, köszönhette Magyarország, hogy a huszitahadjáratokban szintén részt kellett vennie.

Összefoglaló történelmi műveink ezen hadjáratokat csak úgy általában tárgyalták, a min az erre vonatkozó gyér forrásanyag fogyatkozásainál fogva nem is igen csodálkozhatunk. Forrásaikat többnyire csak krónikásoktól vehették, a Katona- és Fejér-féle okirati anyag pedig oly csekély volt, hogy ennek segítségével részletekbe nem lehetett belebocsátkozni. Az erről szóló ismereteink veleje tehát abban pontosul össze, hogy a husziták 1430 tavaszán Breznici Kaudelnik Welek (= Vlk = Farkas) vezérlete alatt Magyarországra törvén, Nagyszombat vidékét pusztították, de vezérük eleste után még azon évben Csehországba visszatértek; 1431 szeptember végén Kolowrat János alatt újra betörnek Magyarországra, elfoglalják a likavai várt, mire Nagyszombat, Nyitra s a bars megyei Léva vidékén garázdálkodnak. 1432-ben Nagyszombat a garázdálkodásuk főszínhelye. 1433 tavaszán Strazniczi Bedrich és Horkai Pardus János parancsnoksága alatt betörtek a Szepességbe, hol április

25-én Kézsmárkot hatalmukba kerítették; a későbbi eseményekről alig találunk a régibb összefoglaló ország-történelmi művekben közelebbi adatokat.

Az utolsó években megjelent újabb és legújabb oklevél-tárakban található anyag sem elegendő arra, hogy a magyarországi huszitahadjáratoknak teljes és kimerítő képét alkothassuk; mindamellettt azonban mégis annyi chronologiai s helyrajzi adatot nyújt, hogy számos eseményre nézve részletes, helylyel-közzel döntő chronologiai értékkel bíró meghatározásokat adhatunk. Miután ezeknek nagy része tudtommal még fel nem használtatott, czélszerűnek tartom, hogy egynehányukat e helyen kiemeljem.

1429.

Szept. 29-én Zsigmond király Pozsonyban bizonyos birtokügyet 1430 május 1-ig elhalaszt, mert Jakcs Dénes váradi püspök, kinek fegyveres erejének élén kellett volna *«in exercitum nostrum regium versus regnum Bohemiae contra perfidissimos Huzytas»* (= a hűtlen husziták ellen Csehország felé menesztett hadseregünkben) személyesen kivonulnia, betegsége miatt a király törvényszéke elé meg nem jelenhetett.

Október 3. A macsói bánok bizonyítják, hogy a király Szentgáli Jakab, baranyamegyei ember pörét azért, mert ezen Jakab a zágrábi püspök zászlaja alatt a husziták elleni hadjáratban részt vett, 1430 január 13-ig elhalasztotta.

1430.

Április 18. A király utasítja a macsói bánokat, hogy bátonostori Tóttös Lászlónak több bodrogmegyei tisztjét a husziták és táboriták ellen induló hadban való megjelenésére ne kényszerítsék *«universis levatoribus, ductoribus, solicatoribus et capitaneis praesentis generalis nostri exercitus per nos . . . contra Huzytas et Taboritas . . . versus has partes nostras superiores instaurati»*¹ (= a Husziták és Táboriták ellen álta-

¹ Zichy-oklevéltár VIII. 369., 414., 487.

lunk ezen felvidéki országrészeinkbe jelenleg menesztett hadtest összes vezetőinek és kapitányainak).

November 12. A nádor (Budán) azon ügyet, mely a bakonybéli apát és a (veszprémmegyei) Takácsi-családbeliek között folyt, «*propter motum praesentis exercitus regni contra Hossithas*» (= a Husziták ellen jelenleg indított hadjáratunk miatt) 1431 január 13-ig elhalasztja.¹

Zsigmond király 1430. évi *itinerariumából* a következő adatok válnak ki: márczius 21. Buda; április 18. Nagyszombat; május 5. és 6. *Sempte*; május 23. Pozsony; május 30. és június 1. Tata. Ezen tartózkodóhelyek között *Sempte* a legérdekesebb, mert az összefoglaló művekből már régen tudtuk, hogy Kaudelnik Vlk 1430 májusában Nagyszombatig hatolt és Zsigmond király a Vág mentén fekvő *Sempte* nevű helységben a harcztot megfigyelte; így most már okiratilag tudjuk, hogy május 5-én és 6-ikán *Semptén* tartózkodott, miből következtethető, hogy a cseh támadók már áprilisban Nagyszombat vidékén lehettek.

1431.

Október 6. A nádor számos folyó pört «*propter praesentem motum exercitus regni contra Husitas*». (= a Husziták ellen jelenleg menesztett hadjárat miatt) 1432 január 13-ig elhalaszt.²

Október 9. A nádor a bakonybéli apát és a veszprémmegyei Berei-családbeliek közötti pört «*propter praesentem motum exercitus regni contra Huzzitas*» (= a Husziták ellen mostan indított hadjárat miatt) október 6-ról 1432 január 13-ára elhalasztja.³

Október 28. Zsigmond király (Esztergamból) meghagyja a leleszi konventnek, hogy mivel Csicseri Zsigmond a király szolgálatában, Botfalvai István pedig György esztergami érsek szol-

¹ Történelmi Tár 1903. évf. 364.

² Zichy-oklevéltár VIII. 248., 295., 389., 432., 445., 446., 472., 473., 481., 602.

³ Történelmi Tár 1903. évf. 364.

gálatában a cseh eretnekek ellen indított hadseregben (*«exercituum nostrorum contra hereticos Bohemos»*) részt vesz, pörüket halaszsa el.¹

November 12. Ugyanez történik ugyanazon okból a Takácsi-családbeliek ügyében.²

November 18. Ugyanazon okból elhalasztja az országbíró a Szentiváni-családbeliek pörös ügyét október 6-ról 1432 január 13-ára.³

Deczember 28. Az esztergami érsek és az egri, győri és veszprémi püspökök levele a bázeli zsinathoz, melyben többiek között a huszitákról is panaszkodnak: »impietas . . . hereticorum *Hussitarum regni Bohemiae contra . . . ecclesiam ejusque fideles oviculas . . . qui de anno praesenti et mense Octobri . . . regnum Hungariae manu armata, forti et terribili cum eorundem Thabor hostiliter . . . invadendo, sanguinem multorum fidelium . . . effundentes pluribusque . . . peremtis, nonnullos . . . in captivitatem abduxerunt*«. (= A cseh birodalom eretnek huszitáinak az egyház és ennek hű juhai elleni istentelensége, kik az idei október havában fegyveres, erőszakos és ijesztő kézzel a Táboritákkal együttesen ellenséges módon Magyarországra betörve, számos hívek vérént ontották, sokat megöltek, néhányat fogságba hurcoltak.) Ezzel azonban meg nem elégedve — így folytatják panaszukat — az egyház birtokait, nevezetesen az esztergami érsekségéit, hallatlan módon pusztították stb.⁴

Teljesség kedvéért még egy újabb közzétett krónikából felemlítjük, hogy ennek előadása szerint «a husziták Ziska idejében 1431-ben *Szepesófalu*n és *Lechniczen* keresztül törtek be Magyarországra és garázdálkodtak benne.⁵ Összefoglaló műveink — úgy látszik — a Szepességbe történt invasiót csak 1433-ba helyezik. Megjegyzendő különben, hogy Ziska már 1424-ben meghalt.

¹ Történelmi Tár 1901. évf. 232.

² Történelmi Tár 1903. évf. 364.

³ Zichy-oklevéltár VIII. 462.

⁴ Monum. Romana Episcopat. Vespr. III. 71.

⁵ Történelmi Tár 1904. évf. 51.

1432.

Szeptember 7. (Budán), György esztergomi érsek, Kelemen győri püspök, Garai Miklós nádor, Berzeviczi Péter tárnokmester és Pálóczi Máté országbíró Várdai Miklóst, Bátori Istvánt, Csáholyi Jánost, Csáki Istvánt és Bátori Sztaniszló fia Istvánt utasítják, hogy mint a cseh eretnekek ellen most indítandó hadjárat kapitányai Szatmár-, Kraszna-, és Szabolcsmegyéből mozgósítandó népeikkel szeptember 15-ike táján Sempte körül a királyi sereghez csatlakozzanak.¹

Október 6. A bíróságok számos folyó pört 1433 január 13-ig «*propter praesentem motum exercitus contra Hussitas*» elhalasztják.²

1433.

Január 13. Az országbíró lévai Cseh Péter volt macsóiban elleni pörben az ügyet 1433 augusztus 1-ére elhalasztja, «*quia Bohemi, Huzitae et heretici partes superiores regni et specialiter comitatus Nitriensis (mely utóbbiban felperes lakik) hostiliter invasisse perhibentur*»³ (= mert a csehek, Husziták és eretnekek az ország felső vidékére, nevezetesen Nyitramegyébe ellenséges módon betörték).

Márczius 9. Honpázmán nb. Szentgyörgyi László levele Szentgyörgyből a pozsonyvárosi polgárokhoz, melyben többi között a következőt mondja: «Auch lazz ich ew wissen *daz ich noch nicht veintt genüg hab an den hussen die mein arm lewtt perawben* etc.»⁴ vagyis: «Ezt is közlöm veletek, hogy nem elég azzal, hogy a husziták az ellenségeim, kik szegény népeimet kifosztják stb.

Junius 4. Az országbíró a bakonybéli apát és a Takácsicsaládbeliek közti pört «*propter praesentem motum generalis exercitus regni contra Huzitas*» (= a husziták ellen jelenleg

¹ Zichy-Oklevéltár VIII. 482.

² Zichy-oklevéltár VIII. 20., 40., 389., 432., 445.

³ Ugyanott 461.

⁴ Pozsony városának levéltára. Lad. 60. Nr. 38.

indított általános hadbaszállás miatt) május 1-ről október 6-ára elhalasztja.¹

Május 1. A nádor Haraszi Dénesnek lévai Cseh Péter elleni ügyét «*propter (motum) generalis exercitus regni contra Turcas et Huscitas instaurati*» (= a husziták és törökök ellen indított általános hadbaszállás miatt) május 1-ről október 6-ára elhalasztja.²

November 16. Zsigmond király levele (Pozsony, 1434 december 31) Kanizsai László özvegyéhez és Kanizsai Imre javainak kormányzóihoz, melyben előadja, hogy «*his temporibus proxime retrolapsis quidam cives et subditi fidelis nostri magnifici Menhardi de Nova Domo baronis regni nostri Bohemiae*» (= nem régmúlt időben hívünk nagyságos Menhard de Nova Domo csehországi bárónk egynéhány polgára s alattvalója) Kismarton nevű városban mindenükből kifosztattak, miért is felhívja, hogy levelének átvételétől számítandó 12 nap alatt Pozsonyban a nevezett Menhard alattvalóinak minden további tárgyalás nélkül teljes elégtételt szolgáltatassanak, mert a mennyiben az esetleges vizsgálatból kitünne, hogy a kismartoni várnagyok a kifosztásban részesek, kényszerítve lenne arra, hogy a Kanizsaiak ellen a megtorlási eljárást elrendelje. A levélnek megvolt a kellő hatása. Már 1435 január 18-án tanusítja a király Pozsonyban, hogy előtte a következő «*familiares et jobagiones magnifici viri domini Menhardi de Nova Domo baronis regni nostri Bohemiae in eadem Nova Domo residentes*» (= nagyságos Menhard de Nova Domo úr, csehországi bárónk egynéhány házi tisztje és alattvalója) megjelentek: *Johannes Locher, Arnestus Pamifex* (Posztós Erneszt vagy Erneszt posztógyáros), *Johannes Roscheusser* (Roschhäuser) és *Stephanus Cheren*. Előadják, hogy *1433 november 16-án, akkor, midőn «inter dicta regna nostra Hungariae et Bohemiae guerra extitissent»* (= nevezett Magyar- és Csehországunk között háború folyt) őket a Kanizsaiaknak Kismarton másként Hesynstath (= Eisenstadt) nevű városában az ottani várnagy a városi pol-

¹ Történelmi Tár 1903. évf. 366.

² Zichy-oklevéltár VIII. 497.

gároknek közreműködésével letartóztatta s minden pénzüktől és ingóságaitól megfosztotta. Most azonban elismerik, hogy a nevezettektől 356 aranyforint kártérítést kaptak, minek következtében úgy a Kanizsai-családbeliek, mint a kismartoni várnagy és az ottani polgárok elleni követeléseiket kielégítettéknek nyilvánítják.¹

Tárgyunkra nézve ez egyike a legérdekesebb adatoknak, melyből nemcsak mi, hanem egy csehországi város kutatói sok szép adatot meríthetnek.

Mindenekelőtt pontos napi keltezést kapunk, a mennyiben világosan ki van mondva, hogy *1433 november 16-án* Magyarország között még mindig folyt a háború, melyben kétségkívül egy huszitabetőrésre kell ráismernünk. Azt azonban, vajjon a háborúskodás a sopronmegyei Kismartonban és ennek környékében zajlódott le, vagy vajjon a fogságba ejtettek és kifosztottak alatt csak békés átutazó kereskedőket kell-e értenünk, az okirat szövegéből világosan nem lehet kibetűzni.

Nova Domus nem más, mint a Csehország délkeleti részén még most is létező *Neuhaus* nevű város, mely valamikor a Neuhaus nevű cseh főúri család kezén volt. E család őse, I. Vitek, 1177-ben merül fel. Az okiratunkban szereplő Menhard azon Neuhausi Menyhért (németül: Meinhard), ki családjában e néven a második és 1449-ben meghalt. A család fiága 1604-ben halt ki, mire birtokai a Slavata-családra szálltak. II. Menyhért a huszitamozgalmak alatt nagy szerepet vitt. 1429-ben résztvett a Zsigmond király és a huszitavezérek között Pozsonyban folyt tárgyalásokban; 1433-ban pedig ő Rosenberg Ulrikkal együttesen Csehország tulajdonképeni vezetője.

A már fent idézett krónikából² még említésre méltó, hogy *1433 április 25-én* «a husziták egy körülbelül 1200 főből álló csapattal a Szepességbe behatoltak, Kézsmárk városát fosztogatták, lángba borították, mire elvonultak»; erről eddig is tudtunk; sőt azt, hogy a kézsmárki városi tanács tagjait fogságba ejtették.

¹ Sopronmegyei oklevéltár II. 225., 227.

² Történelmi Tár 1904. évf. 51.

1434.

Október 6. Az országbiró a bátmonostori Töttös László és lévai Cseh Péter közötti pört 1435 január 13-ára halasztja, mert Cseh Péter «*in occupatione et destructione oppidi Thapolchan et repletione fossati ejusdem existit occupatus*»¹ (= Tapolcsán város elfoglalása és lerombolása következtében a várakok kitöltésével el van foglalva).

November 20. Zsigmond király (Pozsonyból) parancsa a (trencsénmegyei) sztrecsényi várnagyokhoz, hogy *Varin* város, *Belene* s *Teplicz* (ma Teplicska) faluk lakosaira ne vessenek ki nagyobb adót, mert a huszitáktól úgylis sok kárt szenvedtek.²

Deczember 16. (Pozsony). Zsigmond király a (liptómegeyi) *lipcei* városbirónak és esküdtnak a város közönsége nevében előadott kérelmére — miután előbb elpanaszolták, hogy a husziták a várost felégették s ekkor régi szabadságleveleik elpusztultak — szabadjogaikat megerősíti.³

*

Az eddigi adatokon kívül, melyekből határozott chronologiai meghatározásokat meríthetünk, még két érdekes okirati adattal rendelkezünk, mely 1435-ből származik és a huszitahadjáratokról már csak mint 1435 előtti időből valókról szól.

Az egyik Zsigmond királynak 1435 június 2-án Nagyszombaton kelt levele, melyben tanúsítja, hogy a pozsonymegyei Körtvélyesi Mihály és Miklós «*diebus non diu retrolapsis, dum videlicet civitas nostra Tirnaviensis per B . . . hereticum hussitam et suos complices capta extilisset*» (= nem rég mult időben, midőn Nagyszombat városunk B . . . eretnek huszita és czinkostársai által elfoglaltatott) a körtvélyesi határban feküdt Malomfölde nevű birtokukra vonatkozó összes okirataikat, melyeket nagyobb biztonság kedvéért a városban letéteményeztek, elvesztették. Tekintetbe veszi azonban, hogy mindkét Körtvélyesi

¹ Zichy-oklevéltár VIII. 461.

² Történelmi Tár 1896. évf. 516.

³ Századok, 1909. évf. 863.

«*adversus praetactos hereticos huzitas in regno nostro Bohemiae praedicto et marchionatu Moraviae a non paucis retroactorum spaciis pululantes et nonnulla fortalicia ac loca in dicto regno nostro Hungariae circa ejus confinia temerarie usurpantes et tenentes, in familiaritate et comitiva nonnullorum nostrorum filielium juxta possibilitatis eorum exigentiam exhibitis et impensis*»¹ (= a csehországi és morva örgrófságunkbeli eretnek huszíták ellen, kik nem régmúlt időben egynéhány a két országunk határán fekvő várt erőszakkal elfoglaltak, néhány hiveink segítségével a lehetőség keretében működtek) jogaik biztosítására őket a nevezett birtokban megerősíti.

Az eddigiekből csak azt tudjuk, hogy a huszíták Nagyszombat vidékét 1430 tavaszán pusztították; de miután jelen okiratunk «*diebus non diu retrolapsis*»-ről szól, alig hihető, hogy a pusztulás és az okiratiállítás között öt évi időkülönbség lett legyen volna. Tekintettel már most arra, hogy a pozsonymegyei Szentgyörgyi László 1433 márcziua 9-én arról panaszkodik, hogy a huszíták az ő szegény népeit fosztogatják és tekintettel arra, hogy a Szentgyörgyiek birtokai többnyire Nagyszombat vidékén feküdtek, azt hiszem, helyes úton járunk, ha a fenti okiratban említett huszítabetörést 1433-ra helyezzük.

Sajnos, hogy a huszíták vezérének nevét az okirat másolója ki nem betűzhette s csak a B kezdőbetűvel jelölhette; úgy látszik, hogy ez az 1433-ból ismert Strazniczi Bedrich.

A második adat szerint Zsigmond király 1435 junius 6-án Nagyszombaton a pozsonymegyei Apaji Sebestyén és rokonai kérésére a pozsonymegyei Apaj és trencsénmegyei Sebestyénfalva birtokokról a nevezetteknek új adománylevelet ad. Kérelmezők előadják, hogy «*dum temporibus proxime praeteritis perfidissimi Bohemi et moravi, Hussitae heretici, has superiores partes regni nostri rabula hostilitate subintrassent et in eisdem multas et varias civitatum, oppidorum, possessionum et villarum regnicolarum nostrorum derobationes, spoliationes et combustiones fecissent et perpetrassent*» (= midőn nem régmúlt időben a hűtlen csehek, morvák, eretnek huszíták országunk

¹ Károlyi-oklevéltár II. 157., 158.

ezen felső részeibe ellenséges módon betörve, sok várost és egyéb helységeket kifosztottak és elhamvasztottak) birtokaikra vonatkozó összes okirataik elvesztek.¹

Itt is a király «temporibus proxime praeteritis»-ről szól, és így, ha tekintetbe vesszük, hogy 1433 január 13-án arról beszélnek, hogy a husziták a felvidéken («partes superiores regni») garázdálkodtak, itt is több mint valószínű, hogy az Apajiak okiratai egy Pozsonymegyében 1433-ban lezajló husztibetörés alatt elpusztultak.

II.

PÓTLÁSOK A XIV. SZÁZADBELI HADJÁRATOKHOZ.²

1338.

1339 január 15-én kelt egyik okiratban a következő passus fordul elő: «*in quindenis residentiae exercitus regis ad diem streumarum nunc proclamatae*»³ (= A királyi hadseregnek január 1-ére kihirdetett oszlása utáni 15-ik napján). Itt sincs mondva, hogy ki ellen vonult akkor a sereg és így tehát mindazt kell fenntartanom, a mit erre vonatkozólag a fenti dolgozatomban (435-ik old.) kiemeltem.

1345.

1345 szeptember 25-én kijelenti a székesfehérvári káptalan, hogy a Somogy megyében fekvő Szenyér nevű helység határjárását azért nem tudta bevégezni, mert egynéhány szomszédos földesur «*in praesenti exercitu regis essent*» (= a jelenleg működő királyi hadjáratban részt vesz).⁴ Több mint valószínű, hogy itt a Horvátország ellen indított hadjáratról van szó.

¹ Apponyi-oklevéltár I. 293.

² V. ö. a Századok 1905. évf. 420—451. lap. megjelent dolgozattal.

³ Esztergami káptalan országos levéltára. Capsa 1. fasc. 2. Nr. 3.

⁴ Az esztergami káptalan házi levéltára. Lad. 26. fasc. 6. nr. 10.

1346.

1347 február 18-án báhonyi Pap János pozsonymegyei ember ügyére vonatkozólag a pozsonyi káptalan mondja: «*juxta continentiam priorum litterarum nostrarum in quindenis residentiae exercitus regii versus partes maritimas moti et ad octavas festi omnium sanctorum proclamatae*»¹ (= a tengerpart felé irányult hadjáratnak november 8-ára kihirdetett oszlása után következő 15-ik nap). Itt tehát azon Velenceze-elleni hadjáratról van szó, melynek oszlása 1346 november 8-ára esett.

1348.

1348 *junius 28-án* Hippolit árvai várnagy az Árvamegyebeli Ladán fiai János és Benedek (revisnyei birtokosok) ügyének elintézése alkalmából mondja: «*quia in exercitu ante Byhed persistente fuisset restituendum*»² (= mert ezt a Byhed előtt táborozó seregben kellett volna elintézni).

Itt — ha csak minden jel nem esal — egy eddig ismeretlen hadbaszállásról van szó. 1348 első feléből az 1347. évi olasz hadjárat folytatását ismerjük, melynek nyomait február második feléig kísérhetjük; azután van nyoma annak, hogy *talán* ugyanazon évben a tatárok ellen is küzdtek. Miután Byhed alatt kétségkívül a boszniai *Bihács* értendő, azt hiszem, hogy a fent említett hadbaszállás az 1348-ból eddig ismertek közé be nem illeszthető.

1363.

Böbék István országbíró 1363 szeptember 3-án Hédervári István fiainak Szalóki Pál elleni ügyét, melyet *a boszniaiak ellen menesztett hadseregnek 1363 augusztus 27-ikére kihirdetett feloszlása* után következett 15-ik napján kellett volna elintézniök, ugyanazon évi november 20-ig elhalasztja.³ Ujabb bizo-

¹ A pozsonyi káptalan országos levéltára. Capsa 28. fasc. 1. Nr. 3.

² Reviczky-oklevéltár 6.

³ Hédervári-oklevéltár I. 59.

nyitéka annak, hogy az 1363 augusztus 27-ikére kihirdetett residentia csak a hadsereg osztlására vonatkozhatott.

1365.

Ez évi május 5-én a pilisi apát és Jakab, volt pozsonyi bíró fia István közötti pört «ratione transitionis ad praesentem exercitum regium, ab octavis festi epiphaniae domini proxime praeteriti ad quindenis residentiae ejusdem exercitus regalis» elhalasztják.¹ Miután arról van szó, hogy a bíró fiának a május 5-én már működött hadsereghez kellett csatlakoznia s az ügyet 1363 január 13-ikáról a hadseregnek 1363-ban történendő osztlása után következő 15-ik napjára elhalasztották, alig szenvedhet kétséget, hogy itt az ismert *bolgár* háborúról van szó.

1368.

Opuliai László herczeg nádor 1370 május 16-án tanúsítja, hogy a Losoncziai peres ügyét a Layk vajda ellen menesztett hadseregnek 1368 december 7-ikére kihirdetett osztlása utáni 15-ik napra elhalasztotta.² Itt a havasalföldi vajda elleni hadjáratról van szó, melynek 1368 december 7-ére kihirdetett osztlását mindeddig csak egyetlen egy forrásból ismertük.

1377 körül.

1379-ben előadja nádasdi Darabos Lőrincz vasmegyei birtokos, hogy akkor, midőn ő Benedek volt bán és Pozsonymegye főispánjával együttesen a királyi hadseregben *a velenceiek ellen* harczolt, őt egy bizonyos peres ügyben a törvényszék elmarasztalta.³

Hémfi Benedek, a kiről itt szó van, kétszer volt Pozsonymegye főispánja. Először 1362 nov. 2-től 1365 nov. 29-ig;

¹ A pozsonyi káptalan országos levéltára. Capsa 28. fasc. 1. nr. 59.

² Bánffy-oklevéltár I. 296.

³ Fejér, Cod. Dipl. IX. 5., 323.

1366-tól 1369-ig bolgár bán; 1379 febr. 11-től 1380 jul. 23-ig újra Pozsonymegye főispánja s így majdnem bizonyos, hogy a fenti okiratban említett velencei hadjárat az 1377 körüli időre esik, a miből arra következtethetnénk, hogy az 1377 május 8-ról ismert, de közelebb meg nem jelölt hadjárat (Századok 1905. évf. 448.) szintén Velence ellen irányult.

1400.

A fentemlített dolgozatomban (451. lap) említettem, hogy Zsigmond király 1400 decz. 9-én az Oztrow melletti táborban tartózkodik és azon véleménynek adtam kifejezést, hogy ezen Oztrow alatt nem a török- vagy a bolgárországi Ostrova, hanem inkább a nyitramegyei Osztró, vagy a morva Ostrau értendő. Most azon helyzetben vagyok, hogy a kérdéses földrajzi tárgyat minden kétséget kizárólag meghatározom. Zsigmond király t. i. 1400 nov. 29-én «*in descensu nostro campestri juxta Osztrov terrae Moraviae*» tartózkodik,¹ miből kiviláglik, hogy ezen Oztrow alatt *Mährisch-Ostrau* értendő.

Dr. WERTNER MÓR.

¹ Hazai okmánytár IV. 264.